

verwijt (van
het zeer-vreemde
met u; de
anders-Arme —
n God, nu ben
eloof naar den
mijn traagheid
samenhokken

Hij zag de
cheven was, en
erven? Weet gij

ijbelsche bouw-
rediking.

K. S.

over het aan-
Londen, en
of het voor ons
d hier en daar
hellen. Enkele
dit punt van
nie geheel be-
van Loukhuy-
te leggen.

K. S.

a sancta" tegen-

vergissing
in een „men-
en nuttig, op
ef ik hier door,
naar door één
schreven wordt
rediker":

it niet alledaag-
eerste gedachte,
chr. zijn, dat
iken kan. Hij
en door „ern-
denkingen"
elijke tradi-
ren, dat het
s, Salomo als
chouwen.

veel menschen,
kerken de „una-
elf in den weg
lichtvaardig, te
toon, over wat
er op de hoogte
omende kerken
n, dan zou hij
Dr Geelkerken
eur loggemaakt

Prof. Aalders
Schilder. De
a liggen onder

at er in Assen

sche getuigenis
K. S.

KUNST

Zegepraal.

olland" te Am-
verzorgd, en
dien ik gaarne
reken: de bui-
van Greeft

een beginnende
ig en reeds uit
belangstelling
m, die evenzo
maakt onze inte-

ewezen, dat de
literaire gestal-
et niet kunnen
etails, de nood-
scherp maken
chetsvorm moei-
onzuiver en een
bederft het ge-
het soort geen
l van het ver-
schets is dus
bundel met ge-
eener begin-
elofte.

elvé één schets,
goed is van pro-
niet af is, die
entificale van het
De Terugkeer".
zuiver van ver-
sittie. Geleidelijk
ste spanning en
t dat de christe-

lijke romans staan in den juichtoon der verras-
sende bekeeringen; dat op iedere bladzijde ge-
preekt wordt; dat elke optredende figuur op een
bepaald moment een belijdende monoloog houdt
en zoo al meer. Natuurlijk wil ik dat niet, want
het zou beteekenen een door en door ongezone,
wyl overgeestelijke literatuur begeeren. Maar dit
wat aan beschrijvende bijzonderheden noodig is
blijft strak en sober gehouden. Literair beteekenen
deze qualiteiten wel zooveel, dat ze, in een eersten-
bundel gevonden, directe belangstelling wekken.

Ik wil dan ook gaarne beginnen met mijn waar-
deering uit te spreken voor dit werk. Maar bij die
waardeering moet ik een tweetal opmerkingen ma-
ken, die naar mijn meening voor de vordere ont-
wikkeling van deze Schrijfster van betekenis zijn.

En dan begin ik bij het formeel, omdat ik
daarvan ook ben uitgegaan. Terwijl telkens het
sandsichtig lezen uitstekende momenten doet op-
merken, zinnen die fijn zijn van dictie en zuiver
van taal, stuit men vaak ook op een te groote
vrijmoedigheid in het styleeren, die tot besliste
onzuiverheid leidt. Ik schrijf een paar zinnen over
ten bewijze:

Op blz. 58 staat: „de dichter keek lang naar het
donkere meisjes-figuurtje, afstekend tegen het lichte
vak...". Dat tegenwoordig deelwoord is hier abso-
luta verkeerd geplaatst: 'tslaat grammatisch terug
op: de dichter.

Op blz. 70 leest men: „Ziet u eens... hernam
hij het plotseling afgebroken gesprek...". Een ge-
sprek wordt niet hernomen. Hier speelt een tautolo-
gie de Schrijfster parten.

Op blz. 75 vond ik: „Fel stond opeens weer die n
eerste dag hem voor oogen, dien dag toen hij...
gewerkt had". Dit is niet een drukfout, maar een
taalfout.

En op 77: „in felle afgunst had hij gezien naar
het werk van die anderen, die, den een vol-
komener dan den ander, toch alle wisten te
grippen de beelden hunner droomen...". Hier hot-
sen drie taalfouten op elkaar!

Stylistisch is niet te aanvaarden een zin als
die van blz. 59: „hij was opgestaan, een onbe-
heerschte trek van droefheid op zijn bijna vrouwe-
lijk zacht gelaat, en leunde met een moe gebaar
zijn arm op den schoorsteenmantel", zooals het
driemaal herhalen van het woordje „ze"; boven-
dien met verschil in beteekenis, een slordigheid is
in den zin: „Dieuwertje vindt het heel jammer
dat de kettingen er niet meer zijn. En dat denkt
ze (= Dieuwertje, T.) heusch niet alleen omdat
ze (= Dieuwertje, T.) erop zou willen schommelen,
maar omdat ze (= de kettingen, T.) in Dieu-
wertjes oogen het huis meer voornaamheid zouden
bijzetten". Eindelijk wijs ik als op een stylistische
verwringing op den zin van blz. 26: „En terwijl
ze, het grijze hoofd licht gebogen, twee kopjes
in schonk, bezag hij in stille aandacht het fijne,
bijna meisjesachtige profiel in de teere omkruiving
der zilveren haren". En op dien van blz. 35:
„zwijgend zaten de drie menschen in de huis-
kamer, een zwijgen, waarin de woorden na
leken te klinken".

'Is nuttig en noodig, de Schrijfster op deze
opvolkomenheden te wijzen. De erkenning van haar
talent doet mij dat als de plicht van den criticus
gevoelen. Slordigheid van taal en van stijl zijn in
het literaire kunstwerk ontoelaatbaar, zooals een
foutieve strek op het schilderstuk en een ver-
keerde lijn in het beeldhouwwerk niet te gedoogen
zijn. Juist tegenover iemand die de bewijzen geeft
wel te kunnen schrijven, wel stijlbegeerte en stijl-
besef te kennen dient dit te worden uitgesproken.

Mijn tweede opmerking geldt den geest van de
schetsen.

Ik erken den positief christelijken inslag, wil
ook graag mijn waardeering uitspreken voor het
christelijk element in verhalen als „Het laatste
Lied", „Terugkeer", „Moeder"; het is krachtig en
heeft het gebeuren als een deesem doortrokken.
Maar over het algemeen lijden de schetsen aan
het euvel, dat de christelijke literatuur al te veel
aankleeft: het euvel der somberheid. Illusie, te-
leurstelling, verlies, gebrokenheid zijn de door-
klinkende tonen van bijna al de verhalen: het
levenslied is, ondanks den titel „De Stille Zege-
praal", donker en droef, waar men het hier ook
beluistert. De man die ervaart, dat de vrouw
van zijn keuze niet met hem harmonieëren kan
(„Het laatste spel"), de moeder, wier dochter haar
niet begrijpt („Moeder"), de moeder bij het sterf-
bed van haar zoon („Het laatste lied"), de zoon,
die zijn stervende vader niet heeft willen ver-
geven („De Poort gesloten"), de jongeman die moet
ervaren, dat zijn aanleg niet groot genoeg is voor
zijn kunstenaarsaspiraties („Illusies"), die allen zijn
figuren uit dezen bundel; schaduw-menschen, wel
kennend de christelijke berusting, het aanvaarden,
het zich-willen-geven, maar niet de glans der ge-
loofslijheid en van het over alle zwaarigheden
lichtende Godsvertrouwen.

Al eerder heb ik op deze, m.i. niet te prizen
trek der tegenwoordige christelijke literatuur ge-
wezen. Niet te prijzen. Want ze ontleent aan de
christelijke kunst wat tegenover de niet-christe-
lijke literatuur haar kracht kan en moet zijn. Het
beeld van de moderne literatuur is dat van het

rusteloos zoeken naar oplossing en levensvrede:
teleurstelling en illusie gaapt in bijkans iederen
nieuwere roman en de donkerheid van twijfel en
cynisme maken de stemming nog somberder en
het uitzicht nog zwarter. Daar tegenover nu heeft
de christelijke kunst een duidelijke taak. En als
die dan ook overwegend droeve klanken te hooren
geeft kan ze die taak niet volbrengen.

is het, wat we behoeven en vooral in onzen tijd
en tegenover de moderne literatuur behoeven: een
christelijke kunst, die over de donkerheden van
het leven het licht stralen doet, dat in Christus
over de wereld is opgegaan, die boven de moei-
lijkheden en zorgen en twijfelingen uit doet rijzen
het kruis, als de toevlucht voor wie in den ge-
kruisgiden Heiland waarachtig geloofd. En die ge-
tuigende kracht, die de kracht is der christelijke
kunst, wordt bij de aangegeven houding gemist.
Ze wordt ook in dezen schetsenbundel als geheel
gemist. En dat is te meer jammer, omdat gelijk ik
al zei, de inslag positief is en het christelijke
zeker niet een oplegsel of een vernisje.

Aan het begin van dit artikel heb ik gezegd, dat
de beide opmerkingen die ik maken moest verband
hielden met gerechtvaardigde waardeering. Gaarne
wil ik dat nog eens herhalen. Want ik geloof, dat
van Mej. Smitskamp nog belangrijk werk te ver-
wachten valt. Als ze den weg van den eigen aanleg
gaat en zich losmaakt van bijkbaren invloed —
die voor mij het dualistische van dezen bundel
verklaart — als ze haar taal en stijl verzorgt in
overeenstemming met wat zij ten dezen, blijkens
vele goede voorbeelden, presteeren kan, zal ze
de christelijke kunst stellig kunnen verrijken. Schet-
sen als „Gekleurde Vensters", „Terugkeer", recht-
vaardigen deze verwachting. C. T.

III ZIELKUNDE III

De consequenties van de psychische erfelijkheid.

Uit hetgeen we tot dusver schreven over de
psychische erfelijkheid is, meenen we, wel duidelijk
geworden, dat het niet aangaat te ontkennen, dat
er psychische erfelijkheid bestaat. De populaire
opvatting, dat een kind naar zijn vader aart, is
inderdaad wetenschappelijk bevestigd en de ge-
dachte, dat er alleen op het terrein van het licha-
melijke van erfelijkheid kan worden gesproken, is
waarlijk niet te aanvaarden.

Daarbij komt nog iets zeer eigenaardigs. Vooral
bij de z.g. minderwaardigen is duidelijk gebleken
het verband tusschen den lichamelijken en den
psychischen toestand.

Bij veel zwakzinnige kinderen is b.v. de bouw
van den schedel, vooral ook de inwendige schedel-
bouw anders dan bij normalen. Nu is het echter
typisch, hoe er in onderscheiden families een ge-
leidelijke degeneratie valt op te merken en hoe
er dan tegelijk een langzame ontarding van den
schedelvorm, alsook een langzame inzinking van
den psychischen toestand valt te constateeren. En
dit geldt niet alleen van den schedelbouw. Zoo
zijn gevallen bekend, waarbij één der ouders een
eigenaardige ontarding van de huidcapillairen
(kleine bloedvaten in de huid) vertoonde, terwijl
een bepaalde psychische afwijking daarmee corres-
pondeerde; bij het kind was dan de afwijking van
de huidcapillairen in correspondentie met de af-
wijking van de moeder, alleen was de graad van
afwijking iets grooter en de psychische afwijking
bij het kind droeg een ietwat meer uitgesproken
karakter dan die van de moeder. Zoo zouden tal-
looze voorbeelden te geven zijn, waarbij experi-
menteel en empirisch vast te stellen is het ver-
band tusschen lichamelijke en psychische afwijking
en tegelijk de erfelijke lijn, die er door beide
heen loopt.

Uit den aard der zaak komen wij echter bij deze
opvatting voor een niet geringe moeilijkheid te
staan.

De vraag is toch, hoe bij deze opvatting de ge-
dachte van de onsterfelijkheid van „de ziel" is te
handhaven.

Dat wij met onze Belijdenis aanvaarden, dat „de
ziel" van stonde aan na dit leven tot Christus haar
Hoofd wordt opgenomen, indien de mensch ge-
loofde, en dat „de ziel" gaat in het verderf, indien
de mensch niet werd wedergeboren, behoeven wij
niet uitdrukkelijk nog eens te zeggen.

Alleen maar, nu is hier een kwestie van termino-
logie, waarover even moet worden gesproken. Er
zijn allerlei misverstanden ontstaan tengevolge van
het feit, dat men niet onderscheiden heeft tusschen
de ziel en den geest. Onder invloed van bepaalde
psychologische theorieën heeft men het altijd voor-
gesteld, alsof ziel en geest eigenlijk wat de sub-
stantie betreft waarover het gaat hetzelfde waren.
Dit nu is niet het geval. De Schrift gebruikt de
woorden ziel en geest dan ook niet door elkander.
„De ziel", „psuchè", is het leven, is datgene,
wat wij als menschen allen gemeen hebben. Wij

erven dan ook van onze ouders een levend lichaam,
dus psuchè en soma („ziel", d.i. leven, en
lichaam) maar niet zóó, alsof deze twee zijn,
ze zijn één.

Nu moeten wij dat ook weer goed begrijpen. Het
is weer niet zoo, alsof nu naast dat levende lichaam
door God nog een geest geschapen wordt en dan
straks als iets nieuws die geest weer erbij komt,
maar God legt in het oogenblik van de ontvangenis
in het levende lichaam den onsterfelijken geest.
Immers het ontstaan van het levende lichaam is
ook weer gebonden aan de scheppende daad Gods.
Zoo kan ik dus zeggen, dat de mensch is georgani-
seerd, doordien datgene, wat van vader en moeder
ontvangen werd, tot menschelijke eenheid werd,
doordien God een menschelijke geest daarin schiep,
welke geest de kern, het zwaartepunt, het „ik"
in de persoonlijkheid wordt. Dat „ik", die geest
draagt heel die menschelijke natuur, draagt dus het
levend lichaam en het leven in het lichaam.

De „psuchè" is nu dat leven in dat lichaam, ge-
lijk het door den geest van dien mensch wordt ge-
dragen en in verband met en in samenhang met het
lichaam wordt gebruikt, bestuurd, beheerscht en
in actie gezet.

We zien dus de verhouding zoo, dat de vroegere
onderscheiding tusschen lichaam en ziel in zoo-
verre juist is als deze onder ziel verstaat het on-
sterfelijke beginsel in den mensch, maar dan noe-
men wij dat onsterfelijke beginsel liever geest, zoo-
als de Schrift het ook doet.

De „psuchè", het leven, de ziel zooals die bij
het lichaam behoort, is het lagere, dat niet tot
het heerschende, maar tot het beheerschte leven
behoort.

Dit nu is het gevolg der zonde, dat de mensch
juist door dat lagere beheerscht wordt en daarom
ook in de Schrift, zoolang hij niet bekeerd is,
een „psychisch" mensch genoemd wordt (bij ons
is dat vertaald door „een natuurlijk mensch").

Bij deze opvatting kunnen wij zeggen, dat de
situatie dus deze is, dat met handhaving van de
gedachte van de onsterfelijkheid van den geest, toch
een tweetal feiten, die onomstootelijk vast staan,
worden erkend. In de eerste plaats het feit, dat de
cellen van het mannelijk zaad en het vrouwelijk
eitje reeds leven vóór de ontvangenis en in de
tweede plaats, dat (dientengevolge) de levensgedra-
gingen, de levenshouding, op erfelijke wijze zijn
beïnvloed en getypeerd.

Deze opvatting nu zal aan de artikelen, die wij
in deze rubriek in de toekomst schrijven zullen,
ten grondslag liggen.

De kern van onze persoonlijkheid is de onsterfel-
lijke geest, die door God daarin is geschapen, maar
tot dezen onsterfelijken geest behoort niet wat men
vroeger noemde „het lagere zieleleven". Trouwens,
dat zou ook niet wel te aanvaarden zijn, omdat
niet alleen ten formeel, maar ook ten materiële,
dat lagere zieleleven geheel georganiseerd is naar
het voorbijgaande.

Bovendien moeten wij wel rekening houden met
het feit, dat in de zielkunde de idee van een
tweeheid tusschen het puur stoffelijke en het louter
onstoffelijke niet is te handhaven. Immers het leven
als zodanig behoort wel in de stof, maar kan toch
ook weer van de stof worden onderscheiden. Een
dier, dat ik dood, is in het moment na zijn dood
stoffelijk gezien nog precies hetzelfde als vóór
zijn dood, alleen het leven heeft opgehouden. Nu
blijft ongetwijfeld een groot raadsel, wat het wezen
van het leven is. Een vraagstuk, dat door de phy-
siologie dient te worden opgelost, of in ieder geval
dient te worden behandeld.

Maar dit geeft toch ook weer niemand het recht
om het te doen voorkomen, alsof het leven nu op
één lijn te stellen zou zijn met het lichaam zelve of
met den geest zelve. Het is niet naast lichaam
en geest een derde. Het ligt in een geheel ander
levensvlak en heeft een geheel anderen levenszin.
Vandaar, dat wij er dan ook niet aan denken, om te
willen spreken van een trichotomie, die lichaam,
ziel en geest als een drieheid naast elkander plaatst.
Er is, naar wij meenen, geen andere mogelijkheid
dan die van de dichotomie (de mensch is lichaam
en geest), maar dan zoo, dat wij deze opvatting or-
ganisch zien door de gedachte vast te houden,
dat de mensch is levend lichaam (waarbij dat
leven van de ouders is geërfd) en geest (waarbij
de geest door God is geschapen).

J. W.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Zorg voor de werkloze arbeiders.

I.

De situatie.

Een van de bangste problemen waarvoor onze
tijd ons plaatst, is het probleem der werkloos-
heid. Bang noemen wij dit probleem, niet enkel om
den geweldigen omvang, die de werkloosheid, zoo-